

Vláda omezuje protikorupční poradenství ruku v ruce s prosazováním prokorupční legislativy

23.2.2026 - | Transparency International ČR

Na konci ledna letošního roku v Poslanecké sněmovně prošla prvním čtením rozsáhlá novela stavebního zákona a dalších souvisejících předpisů. Změny mají dle vyjádření vládních poslanců (ANO, SPD, Motoristé) směřovat zejména ke zjednodušení a zrychlení procesu výstavby obecně. Jakkoliv je pravdou, že české stavební řízení rozhodně nepatří k nejrychlejším, navrhovaná právní úprava obsahuje změny, které směřují nad rámec pouhého urychlení. Zamyšlená novela mimo jiné určuje, že z územního plánu bude moci výjimky udělovat rada obce, upozorňuje nevládní protikorupční organizace Transparency International ČR (TI).

Návrh zákona navíc nebyl předložen jako návrh vládní, který by prošel řádným mezirezortním připomínkovým řízením, a pro který by byla zpracována detailní analýza dopadů.

Naopak, předložili jej poslanci Andrej Babiš (ANO), Karel Havlíček (ANO), Tomio Okamura (SPD), Petr Macinka (Motoristé), Alena Schillerová (ANO), Zuzana Schwarz Bařtipánová (ANO), Radim Fiala (SPD), Boris Šťastný (Motoristé), Vojtěch Krňanský (Motoristé) a Marie Pořarová (SPD).

„Jedná se tak o faktický návrh vládní většiny, převlečený do hávu návrhu poslaneckého. Takový postup přitom sleduje jediný cíl, a sice vyhnoutí se široké odborné diskusi o navrhovaných změnách v rámci legislativního procesu,“ vysvětluje právník TI Kryštof Doležal.

„Současná vláda tuto taktiku volí u všech dosavadních kontroverzních změn, kdy jako nejpalčivější příklad slouží redukce zákona o státní službě na zákon o státních zaměstnancích, a s ní spojené oslabení nezávislosti státní služby,“ dodává.

□ Zájem na jejich nezávislosti a nestrannosti je tak přímo provázán se zájmem na řádné a objektivní nakládání s veřejnými prostředky, tedy oblastí, ve které vláda Andreje Babiše dlouhodobě nevyvíká, shrnuje v komentáři Kryštof Doležal, právník TI □ <https://t.co/BeDYnPdOM2>

— Transparency International □□ (@Transparency_CZ) January 25, 2026

Jaký bude mít novela zákona praktický dopad?

V protikorupční právní poradně, kterou až do loňského roku setrvale podporovalo Ministerstvo spravedlnosti, jako TI radíme klientům dotčeným korupcí.

Nezřídka se tak na nás obracejí občané, kteří se setkají s nefunkčností veřejné správy, přičemž stavební či územní řízení je jednou z často zmiňovaných oblastí.

„Zpravidla se jedná o případy, ve kterých stavební úřad vydá špatně odůvodněné rozhodnutí, v jehož důsledku je klientům zasahováno do jejich práv. Stejně tak často se ale

jedná o složité kauzy spočívající v provázanosti developerů, stavebních úřadů a vedení měst a obcí, spolupracujících na vzniku leckdy nepřiměřené a neodůvodněné výstavby, která nadto nebývá občanům řádně vysvětlována a s nimi projednávána,” objasňuje Kryštof Doležal.

Takové případy se často týkají klíčového dokumentu pro vznik výstavby samotné, a sice územního plánu. Ten stanoví, kde má zůstat zeleň, kudy povede nová silnice či která území je naopak možné zastavět.

Jeho vznik a změny představují proces, do kterého jsou občané obce poměrně úzce vtaženi, a který tak mohou připomínkovat, a v případě nutnosti napadat.

Složitost přijetí tohoto dokumentu odpovídá tomu, že by měl být přijat kvalitně, a neměl být často měněn.

Dosud platí, že změnu územního plánu přijímá zastupitelstvo obce, z čehož plyne, že se tak děje na jeho veřejném zasedání. Toho se může účastnit i veřejnost, a občané obce na něm mohou přednášet své dotazy, připomínky a návrhy.

Změna zákona podpoří korupci

Navrhovaná novela stavebního zákona však mimo jiné určuje, že z územního plánu bude moci výjimky udělovat rada obce.

Tento výkonný orgán přitom zasedá neveřejně, a občané na něm nemohou nijak vystupovat ani se jej účastnit.

Takový krok nelze vnímat jinak než jako čistě prokorupční. Jakkoliv je totiž představa rychlé změny územního plánu líbivá, nelze odhlížet od toho, že je tato výjimka především zneužitelná v rámci sítí klientelistických vazeb a známostí.

Developeri navíc v některých případech jednají právě přímo s politickým vedením obce, které jim nyní bude moci za zády občanů jít takříkajíc „na ruku“.

Nejedná se navíc o jedinou změnu směřující k oslabení práv občanů, pro ilustraci lze jmenovat navrhované změny v soudním přezkumu nesprávných rozhodnutí, kde nově má být třeba zvažovat, jestli zrušením rozhodnutí nedojde k nepřiměřenému zásahu do nabytých práv a veřejného zájmu.

Zrušení programu Prevence korupčního jednání

Orientovat se ve složité spleti stavebního práva je pro běžného občana v podstatě nemožné. I proto Ministerstvo spravedlnosti vypisovalo dotační program Prevence korupčního jednání, v jehož rámci TI poskytovala občanům poradenství i v těchto otázkách.

☐☐ TI a @oziveni v rámci dotačního titulu pomohli vlastní prací ušetřit veřejným rozpočtům doslova miliardy korun. Za 20 let fungování obě organizace dohromady poskytly pomoc více než 20 000 lidem.

☐ <https://t.co/vjQ2Ca9kos> pic.twitter.com/JFTmah6J4p

— Transparency International ☐☐ (@Transparency_CZ) February 20, 2026

Tento program však byl vládou Andreje Babiše bez racionálního odůvodnění zrušen, se stručným odkazem na nutnost šetřit v okamžiku, kdy jsou jiné výdajové položky zásadně navyšovány.

Vláda tak dává najevo, že pomoc občanům v boji proti korupci není její prioritou.

Výhled do budoucna

Mimo omezování finančních prostředků určených na boj s korupcí však dochází i k výše popsaným legislativním změnám.

„Vláda tak nejenže boj s korupcí nepodporuje, ale k tomu jej aktivně oslabuje přijímáním legislativních změn, které umožní snazší využití z korupčního hlediska velmi problematických procesů,“ varuje David Kotora, výkonný ředitel TI.

„Na jedné straně totiž legalizuje postupy, které jsou korupčně velmi náchylné, na druhé straně zamezuje občanům přístup k poradenství v případě, že se s takovou situací setkají,“ uzavírá.

Vládní koalice tak navíc činí cíleně bez zapojení odborné veřejnosti do debaty o dopadech a smysluplnosti těchto změn, což posiluje pochyby o účelu, proč si tak počíná.

V TI rozhodně netvrdíme, že je současná podoba stavebního zákona bezchybná, a že některé navrhované změny naopak nemohou další jeho neduhy odstranit. Pokud se však k takovým snahám přidávají konkrétní prokorupční kroky, nelze návrh jako celek hodnotit pozitivně.

Česká kancelář protikorupční organizace TI tak bude tento velmi problematický návrh v průběhu legislativního procesu sledovat a vyhodnocovat.

<https://www.transparency.cz/vlada-omezuje-protikorupcni-poradenstvi-ruku-v-ruce-s-prosazovanim-p-rokorupcni-legislativy>